

попиту на туристичні послуги, збільшенню надходжень від реалізації туристичних послуг до Державного та місцевих бюджетів [1, с.7].

На підставі проведеного аналізу даних щодо обслуговування туристичних напрямків Полтавської області, з метою збільшення туристичних потоків, запропоновано приділити більше уваги підвищенню ефективності інформаційно-навчального, зеленого, сільського, гастрономічного сирного/винного та агротуризму.

Полтавська область має значний потенціал для інтенсивного розвитку туристично-рекреаційної сфери, зокрема: курортів, розвитку зеленого та етнічного туризму – це мінеральні води, об'єкти історико-архітектурної спадщини, традиційні народні промисли. Також для області характерний незначний ступінь антропогенного забруднення довкілля в місцях курортів та об'єктів історико-архітектурної спадщини, досить однорідний етнічний склад населення з високим почуттям патріотизму, орієнтований на українські традиції. Ця сильна сторона підтримується тенденцією орієнтування українського населення на відпочинок та туризм.

Література:

1. Борушак М. Проблеми формування стратегії розвитку туристичних регіонів: монографія / М. Борушак. – Львів: ІРД НАН України, 2018.– с.288.

2. Семенов В.Ф. Економічні трансформації та розвиток рекреаційно-туристичної сфери / В.Ф. Семенов // Вісник ОДЕУ. – 2017. – №16. – С.258–262.

Мацієвич Тетяна Олександрівна
Херсонський державний аграрний університет,
кандидат економічних наук, доцент

ТЕОРЕТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ТРАНСФОРМАЦІЇ ДЕРЖАВ ДОБРОБУТУ В ЕКОНОМІЦІ

Становлення України як самостійної незалежної держави відбувається одночасно з поглибленням та ускладненням процесів глобальних трансформацій, які вплинули на економіку держави та життя її громадян. Україна завжди традиційно спиралася на потужний промисловий потенціал. Цьому сприяла наявність на території країни мінерально-сировинних та енергетичних ресурсів, необхідних для розвитку багатогалузевої індустрії.

Феномен держави загального добробуту виник як альтернатива «реальному соціалізму», з одного боку, і як реакція на «невдачі», «осічки» класичної ринкової економіки – з іншого. Загальним для всіх національних варіантів держави загального добробуту є те, що ринкові засади економіки доповнені соціальними факторами в інших сферах [1, с. 16-18]. Використання наукових підходів щодо до трансформації держав добробуту в економічній науці дозволяє чітко обґрунтувати її теоретичні засади та практичні напрямки реалізації.

Досліджуючи проблематику сутності феномена держави добробуту, слід зазначити, що домінують декілька ключових підходів до трактування сутності «держава добробуту», а саме: «суспільство добробуту», «соціальний добробут», «соціальна держава», «соціальна правова держава», «держава соціальних послуг», «держава загального добробуту». Варто виокремити поняття «соціальна держава» і «держава загального добробуту», які по-різному інтерпретуються в контексті процесів в конституційної модернізації в Україні. Це пояснюється тим, що по-перше, чинне законодавство не розкриває зміст поняття «соціальна держава», а лише конкретизуються властиві їй принципи; по-друге у науковій літературі викладено лише загальні положенні щодо ролі держави в соціальній політиці в суспільстві; по-третє, недостатньо дослідженим залишається питання екологічного добробуту держави, насамперед функції інституційного забезпечення якісного екологічного середовища для усіх членів суспільства. В цьому зв'язку слід відмітити, що для України актуальні такі екологічні проблеми: значна кількість як твердих побутових відходів, так і відходів електронного та електричного обладнання, що містять токсичні метали; небезпечних відходів хімічної промисловості, а накопичені десятиліттями екологічні проблеми сьогодні потрібно вирішувати в зовсім інших економічних і політичних умовах. Розв'язання цих проблем визначено як одне з пріоритетних завдань Програми сталого розвитку міст, яка зніціювана UN-Habitat спільно з UNEP (програмою ООН з навколишнього середовища) [2]. Як бачимо, необхідні заходи для підвищення рівня екологічної свідомості та підтримки реформ громадянами у сфері довкілля, вчасний та ефективний процес імплементації Угоди про асоціацію у сфері охорони довкілля та зміни клімату у площині застосування прогресивних європейських стандартів. Нині Україна значно просунулася в імплементації європейського екологічного законодавства та виконанні своїх зобов'язань щодо запровадження екологічних вимог до діючих в країнах ЄС. Зокрема, було ухвалено Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» [3], який вже рік успішно працює та Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» [4], який зобов'язує враховувати потреби довкілля ще на етапі розробки та ухвалення рішень.

У науковому середовищі термін «соціальна держава» є умовним, що полягає в контрверсійності визначень думок щодо його трактування. Термін «соціальна держава» широко застосовується у правовій та економічній літературі і розуміється як держава, яка передбачає соціальну орієнтацію розвитку ринкової економіки з метою перерозподілу доходів на користь тих, хто потребує забезпечення та підтримки з боку держави і суспільства, подолання соціальної нерівності тощо. При цьому під соціальною ринковою економікою розуміється цілком конкретний тип господарської системи, що виник та інституалізувався в ХХ ст., особливо після Другої світової війни в

індустріально розвинутих країнах Заходу [5, с. 112]. Однак, не кожна держава зацікавлена в забезпеченні прав людини, а лише демократична.

На думку, В. В. Капильцової, яка досліджує проблему забезпечення соціальних гарантій при трансформації України у соціальну державу ринкового типу, соціальна стратегія покликана, по-перше, ліквідувати бідність і забезпечити динамічне зростання рівня життя населення; по-друге, гарантувати соціальну стабільність та соціальну безпеку в суспільстві; по-третє, соціалізувати структурні складові економічної політики держави (бюджетну, грошово-кредитну, інвестиційну, податкову, цінову) [6, с. 13].

М. Арагон звертає увагу на такі характерні властивості соціальної держави, як її «відкритий характер, коли все підлягає обговоренню і немає місця ніякому абсолютизму – ні абсолютизму свободи, ні абсолютизму рівності. Вона поводить як держава, яка претендує на підтримку рівноваги між свободою і рівністю, причому рівновага перебуває в постійній напрузі, а тому є динамічною, відкритою до постійних удосконалень та інтерпретацій [7, с. 23–26].

Погоджуємося із думкою І. Яковюка, який наголошує на єдності правової, демократичної і соціальної категорій у визначенні сутності держави та прав людини. «Як демократична, вона слугує свободі як вищій цінності, сприяє її піднесенню до рівного доступу до власності, рівних виборів, рівності прав участі у здійсненні політичної влади, забезпеченні багатоманітності політичного та культурного життя. Як правова, вона забезпечує організацію суспільного і державного життя на принципах права, гарантує правопорядок, сприяє досягненню особистістю самостійності і відповідальності за свої дії, раціональну обґрунтованість юридичних рішень, стабільність правової системи. Як соціальна – визнає людину найвищою соціальною цінністю, надає соціальну допомогу інвалідам, які знаходяться у важкій життєвій ситуації, з метою забезпечення кожному гідного рівня життя, перерозподіляє економічні блага відповідно до принципу соціальної справедливості, а своє призначення вбачає в забезпеченні громадського миру і злагоди в суспільстві» [8, с. 98–99].

Слід зазначити, що основною особливістю держави загального добробуту є соціальне страхування, положення, яке є загальним для найбільш розвинених індустріальних країн (наприклад, Національне страхування у Великій Британії та Соціальне забезпечення в США). Таке страхування, як правило, фінансується за рахунок обов'язкових внесків і має на меті забезпечити виплати особам та сім'ям у періоди найбільшої потреби. Однак загальновизнано, що на практиці грошові виплати значно нижчі від рівнів, призначених роботодавцями планів.

При цьому, класичними метриками держави добробуту вважаються величини соціальних трансфертів та обсяги надання соціальних послуг – частка соціальних витрат у ВВП, рівень зайнятості населення [9]. Кількісні та якісні показники стану

навколишнього середовища не використовувалися для ідентифікації держави добробуту [10]. Світова спільнота постійно вдосконалює систему індикаторів екологічного розвитку. А отже, вказані аспекти глобальних трансформацій в Україні потребують подальшого обґрунтування та вдосконалення.

Література:

1. Мельник А. Ф. Державне регулювання економіки перехідного періоду (світовий досвід і проблеми України) / А. Ф. Мельник. – Тернопіль: Збруч, 1995. – 179 с.

2. Програма Організації Об'єднаних Націй по населеним пунктам (ООН-Хабітат) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org/ru/ga/habitat/>

3. Законодавство України. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19>

4. Законодавство України. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19>

5. Бодров В. Г. Соціальне ринкове господарство / В. Г. Бодров, А. І. Кредісов, П. М. Леоненко. – К.: Либідь, 1995. – 175 с.

6. Капильцова В.В. Соціальні гарантії в умовах становлення ринкових відносин в Україні: Автореф. дис...канд. екон. наук: 08.01.01 / Донецький нац. ун-т. —Донецьк, 2002. — 21 с.

7. Aragon M. Los problemas del Estado Social / M. Aragon // Sistema. – Madrid, 1994. – № 118/119

8. Яковюк І. В. Соціальна держава: питання теорії і шляхи її становлення : дис. канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень» / Іван Васильович Яковюк. – Х., 2000. – 199 с.

9. Starke, P. (2006). The politics of welfare state retrenchment: A literature review. *Social Policy & Administration*, 40(1), 104-120.

10. Козюк В.В. Урбоцентричний погляд на екологічний вимір держави добробуту / В.В. Козюк, Ю.І. Гайда, О.П. Шиманська // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2017. – Том 27. – № 3. – С.37–48.